

Asia: VN/1070/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sukupuolen vahvistamisesta sekä siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen edellytyksiin (1 §):

Miehet ry:n suurin kritiikki lakiesityksessä sukupuolen vahvistamisesta kohdistuu siihen, että sukupuolen vahvistaminen olisi jatkossakin mahdollista vain täysi-ikäisille. Se tarkoittaa, ettei lasten ja nuorten oikeuksia vieläkään tunnisteta ja huomioida osana lainsäädäntöä. Käytännössä tämä heikentää transsukupuolisten, muunsukupuolisten ja intersukupuolisten lasten sekä nuorten hyvinvointia. Toinen esityksen suurista puutteista onkin se, ettei siinä tunnisteta tarpeeksi muunsukupuolisia ja intersukupuolisia.

Sukupuolen juridisen vahvistamisen tulisi olla mahdollista omalla ilmoituksella yli 15-vuotiaille henkilöille, ja myös sitä nuoremmilla täytyy olla mahdollisuus korjata sukupuolimerkintäänsä. Näitä tilanteita pitäisi arvioida tapauskohtaisesti yhdessä alaikäisten ja huoltajien kanssa. Lapsilla ja nuorilla on lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisella tavalla oikeus olla kuultavana ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Päivitettävän lainsäädännön onkin vastattava esimerkiksi muiden Pohjoismaiden vastaavaa, sisältäen alaikäisten oikeuden sukupuolen juridiseen vahvistamiseen. Suomi on näiltäkin osin rikkonut ihmisoikeuksia, kuten monet kansainväliset toimijat ovat vuosien aikana huomauttaneet.

2. Kommenttinne liittyen hakemukseen ja sen käsittelyyn (2 §). Kommentteja pyydetään esimerkiksi siihen, onko sukupuolen vahvistamisen hakemusmenettely esitetystä muodostaan toimiva ja tarkoituksenmukainen.

-

3. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutuksiin (3 §). Lausunnoissa pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota sellaiseen lainsäädäntöön, jossa sukupuolelle annetaan merkitystä ja jota hallituksen esityksessä ei ole tunnustettu. Lisäksi huomiota pyydetään kiinnittämään säännöksen aiheuttamiin muutostarpeisiin lausunnonantajan toiminnassa/hallinnonalalla.

Ehdotetun lain on esimerkiksi arvioitu mahdollisesti edellyttävän muutoksia vankeus- ja

tutkintavankeuslakien säännöksiin vankien sijoittamisesta sekä henkilöntarkastuksista ja päihteettömyyden valvonnasta. Vastaavia säännöksiä on myös laissa poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta. Lain on myös arvioitu edellyttävän muutoksia eräisiin rikoslain säännöksiin.

-

4. Kommenttinne liittyen sukupuolen vahvistamisen oikeusvaikutuksiin ja vanhemmuuteen (4 §)

-

5. Kommenttinne liittyen vanhemmuutta kuvaavaan nimikkeen muuttamiseen (5 §). Erityistä huomiota pyydetään kiinnittämään sellaiseen lainsäädäntöön, jossa vanhemmuutta kuvaavaan nimikkeeseen liitetään oikeusvaikutuksia (vanhemmalle itselleen tai tämän lapselle) ja jota hallituksen esityksessä ei ole tunnustettu. Lausunnoissa pyydetään myös kiinnittämään huomiota niihin muutostarpeisiin, joita vanhemmuutta kuvaavan nimikkeen muuttaminen edellyttää esimerkiksi lausunnonantajan tietojärjestelmissä.

Miehet ry pitää tärkeänä, että myös transvanhempien olisi mahdollista päivittää vanhemmuusnimikkeensä juridista sukupuoltaan vastaavaksi. Tämä vahvistaa itsemääräämisoikeutta ja yksityisyyttä sekä suojaa syrjinnältä.

6. Kommenttinne liittyen ulkomaisen päätöksen tunnustamiseen (6 §):

-

7. Kommenttinne liittyen lain voimaantuloon ja sen soveltamisen porrastamiseen (8 §):

-

8. Kommenttinne liittyen esityksen pääasiallisiin vaikutuksiin, ml. selvitykseen joka on laadittu lapsivaikutusarvioinnin tueksi. Lausunnonssa pyydetään kiinnittämään huomiota vaikutuksiin, joita lausunnonantaja arvioi esityksestä aiheutuvan toiminnalleen/hallinnonalallaan. Huomiota pyydetään kiinnittämään myös tietojärjestelmiin kohdistuviin muutostarpeisiin sekä muihin tiedonhallintalain 5 §:n 3 momentin kannalta olennaisiin asioihin.

-

9. Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Hallituksen esityksen mukainen lakiuudistus tarkoittaisi Suomen olevan jatkossakin sukupuolen juridisen vahvistamisen osalta taantumuksellisin Pohjoismaa, etenkin alaikäisten näkökulmasta. Kaikissa muissa Pohjoismaissa alaikäisillä on joko jo mahdollisuus vahvistaa juridinen sukupuolensa tai tällainen uudistus on vähintään vireillä. Miehet ry yhtyy lukuisten kansalaisyhteiskunnan toimijoiden joukkoon siinä, että lakiuudistus tulee viedä maaliin siten, että sillä parannetaan tosiasiallisesti kaikkien sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden ihmisoikeuksien toteutumista.

Niinimäki Touko
Miehet ry